

Üst Gastrointestinal Sistem Kanamalı 2568 Hastanın Değerlendirilmesi

The evaluation of 2568 patients with upper gastrointestinal bleeding

Dr. Kadir AKSÖZ, Dr. Belkıs ÜNSAL, Dr. Zakir AKYOL, Dr. Ali ERGİN, Dr. Günay ÖNDER,
Dr. Uğur GÖNENÇ, Dr. Nafi YAZICIOĞLU, Dr. Yıldırım SONGÜR, Dr. Bülent KARA,
Dr. Z. Abidin ALTINAY, Dr. Himmet KARACA, Dr. Sadun KOŞAY

Atatürk Devlet Hastanesi Gastroenteroloji Kliniği, İzmir

ÖZET: 1987-1994 yılları arasında 2568 üst gastrointestinal kanamalı hasta kliniğimizde tedavi edilmiştir. Bu hastaları cinsiyetlerine, yaşlarına, etiyolojilerine, ölüm oranlarına ve ölüm nedenlerine göre retrospektif olarak inceledik. Kanamanın en sık nedenleri duodenum ülseri (%40.3), akut eroziv gastrit (%14.9), özefagus varisleri (%7.8) idi. Hastaların %44'ü NSAİİ, %33.2'si sigara ve %16.9'u alkol kullanımı tanımlamışlardır. Ölüm oranı %7.4 olup en sık neden özefagus varislerine bağlı kanamalar olarak saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: **Üst gastrointestinal kanama, duodenum ülseri, mortalite**

ÜST gastrointestinal kanamalar gastroenterolojinin en büyük belki de en önemli sorunlarından biridir. Bu klinik tablonun tedavisindeki amaçlar son 20 yılda herhangi bir değişikliğe uğramamıştır. Ancak bu amaçlara ulaşmak için kullanılan yöntemlerde dramatik değişiklikler olmuştur. Başlıca amaç bu hastalarda morbidite ve mortaliteyi en aza indirmek olmalıdır. Bu nedenle etiyolojide rol oynayan faktörlerin etkin olarak tedavi edilmesi ile kanamaların oluşmasını önlemek olasıdır. Bu çalışmamızda kliniğimize üst gastrointestinal kanama ile yatan ve tedavi edilen hastaları etiyolojik açıdan değerlendirdik.

HASTALAR ve YÖNTEM

1987-1994 yılları arasında (8 yıl) İzmir Atatürk Devlet Hastanesi Gastroenteroloji kliniğinde yatırılan 2568 üst gastrointestinal kanamalı hasta retrospektif olarak incelendi. Hastalar yaşlarına, cinslerine, kan gruplarına, kötü alışkanlıklarına, başvuru şekline, kanamanın etiyolojisine, başka hastalıkların birlikteliğine, ölüm nedenlerine göre değerlendirildi.

BULGULAR

2568 vakanın 734'ü (%28.6) kadın ve 1834'ü

SUMMARY: During 1987-1994 2568 patients with upper gastrointestinal bleeding were treated in our clinic. We evaluated these patients retrospectively according to their sex, ages, etiologies, death rates and causes. The group consisted of 28.6 female and 71.4% male patients. The main causes of bleeding were duodenal ulcer (40.3%), acute erosive gastritis (14.9%), esophageal variceal bleeding (7.8%). Forty four percent of the patients used NSAİ drugs, 33.2% smoked cigarettes and 16.9% drank alcohol. The death rate was 7.4% mainly because of esophageal variceal bleeding.

Key words: **Upper gastrointestinal bleeding, duodenal ulcer, mortality**

erkek (%71.4) idi. Yaş dağılımı 15 ile 90 arasında değişmekteydi (Tablo 1).

Hastaların en sık başvuru şekilleri hematemez (331 hasta, %12.9), melena (953 hasta, %37.1) ve her ikisi beraber (1284 hasta, %50) idi. 853 hasta (%33.2) sigara, 434 hasta ise (%16.9) alkol alışkanlığı tanımladılar. 1140 hasta (%44.4) NSAİİ kullanırken 493 hasta (%19.2) hipertansiyon, D. Mellitus, KOAH, koroner yetmezlik nedeniyle çeşitli ilaçlar kullanmaktaydılar. Kanamaların etiyolojik incelemelerinde duodenum ülseri %40.3 ile ilk sırayı almıştır (Tablo 2).

Hastaların 72'si (%2.8) cerrahi olarak tedavi edilmiştir. Mortalite oranı %7.4 (189 hasta) olarak bulunmuştur (Tablo 3).

TARTIŞMA

Üst gastrointestinal sistem kanamalarında en sık karşılaşılan etiyolojik faktörler peptik ülser, ero-

Tablo 1. 2568 vakada yaş dağılımı

Yaş	Vaka sayısı	%
≤20	247	9.6
21-40	827	32.2
41-60	1158	45.1
≥61	336	13.1

Tablo 2. Kanama nedenleri

Neden	Vaka sayısı	%
Duodenum ülseri	1035	40.3
Akut erozif gastrit	383	14.9
Özefagus varisleri	262	10.2
Mide ülseri	201	7.8
Kanser	69	2.7
Anastomoz ülseri	46	1.8
Hiatus hernisi	18	0.7
Mallory Weiss	8	0.3
Diğer	28	1.1
Saptanamayan	518	20.2

ziv gastrit, gastrik ülser ve özefagus varisleridir. Bunların görülme sıklıkları çeşitli çalışmalarda farklı olarak gösterilmiştir. Silverstein (1) 2225 vakalık hasta grubunda kanama nedenlerinin %24.3 duodenum ülserine, %23.4 gastrik erozyona, %21.3 gastrik ülser ve %10.3 özefagus varislerine bağlı olduğunu bildirmiştir. Larson ve ark. 115 vakada %41 oranında gastrite, %16 gastrik ülser, %13 duodenal ülser ve %11 özefagus varislerine bağlı kanama bildirmişlerdir(2). Takahashi ve arkadaşlarının 805 vakadan oluşan hasta grubunda (3) etiyolojide %34.9 ile ilk sırada gastrik ülser, %18 ile duodenum ülseri ikinci sırada, %15.5 ile akut gastrik mukozal lezyonlar üçüncü sırada yer almıştır. Bu çalışmada özefagus varis kanamaları %4.8 ile beşinci sırada yer almıştır. Ülkemizde yapılan bazı çalışmalarda etiyolojik nedenlerin önem sıraları değişmektedir. Bilgin ve arkadaşları (4) 38 vakada duodenum ülserini ilk sırada bulurken (%60.5) ilaç kullanımı ve gastrik ülserle bağlı kanamaları aynı oranda ikinci sırada (%7.8) saptamışlardır. Bu çalışmada özefagus varis kanamaları beşinci sırada (%5.2) yer almaktadır. Şimşek ve arkadaşları (5) 1203 vakada kanama nedenleri arasında duodenum ülserini birinci sırada (%50.9) erozif gastriti ikinci sırada (%8.1), %4.4 ile mide ülserini üçüncü sırada ve özefagus varis kanamalarını ise %2.8 ile dördüncü sırada bildirmişlerdir. Erden ve arkadaşları (6) ise 365 vakalık serilerinde kanamaların %49.9 duodenum ülserine, %15.6 ilaca (NSAİİ), %10.4 özefagus varislerine ve %3.1 mide ülserine bağlı olduğunu bildirmişlerdir. Çolakoğlu ve arkadaşları (7) 901 vakalık serilerinde

Tablo 3. Ölüm nedenleri (189 hasta)

Nedenler	Sayı	%
Özefagus varis kanaması	72	38.1
Duodenum ülseri	18	9.5
Akut erozif gastrit	18	9.5
Mide ülseri	11	5.8
Diğer	46	24.3
Tanı konulamayan	24	12.7

%35.5'inin duodenum ülserine, %24.5'inin erozif gastrite ve %20.9'unun özefagus varislerine bağlı olduklarını bildirmişlerdir. Bizim vakalarımızda elde ettiğimiz sonuçlar da ülkemizde yapılmış olan çalışmalarla uyumludur. Buradan elde edilebilecek sonuçlardan biri de üst gastrointestinal sistem kanamalarının etiyolojilerinde duodenum ülseri ilk sırayı almakta, erozif gastrit ikinci ve üçüncü sırada ise özefagus varisleri ve mide ülseri bulunmaktadır.

Yaşa göre dağılım incelendiğinde en çok kanamanın 30-60 yaşlar arasında görüldüğü (5,6) bildirilmiştir. Çalışmamız da bu yönüyle diğer çalışmalara uymaktadır.

Başvurular açısından incelendiğinde çalışmamızda hastaların %50'si hematemez ve melenalarla yakınmaları ile başvurmuştur. Erden'in serisinde bu oran %64.1'dir.

Mortalite oranları karşılaştırıldığında Şimşek (5) 120 vakada %5.3, Taşkın (8) 130 hastada %4.6 bulmuştur. Bizim çalışmamızda bu oran %7.4'tür. Burada diğer çalışmalara oranla mortalitedeki hafif yükseklik vaka sayısının çokluğuna ve özefagus varislerine bağlı kanamaların ölümler arasında ilk sırayı (%38) almasına bağlanmıştır. Genel olarak bulgularımız ülkemizde gerek bölgede ve gerekse de diğer bölgelerde yapılan çalışmalarla uyum içerisinde.

Sonuç olarak duodenum ülserlerinin ve özellikle NSAİİ alımının ülkemizde üst gastrointestinal sistem kanamalarının oluşmasında önemli rol oynadıkları ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle duodenum ülseri olan ve NSAİİ ilaçları kullanmak zorunda kalan hastalar oluşabilecek gastrointestinal sistem kanamalar açısından uyarılmalı ve bilgilendirilmelidirler.

KAYNAKLAR

1. Silverstein FE, Gilbert DA, Tedesco FJ. The National ASGE survey on upper gastrointestinal bleeding. Gastrointest. Endosc 1981; 27: 73.
2. Larson G, Schmidt T, Gott V, et al. Upper gastrointestinal bleeding: predictors of outcome. Surgery 100; 1986: 765-770.
3. Takahashi H, Fujita R, Sugiyama K et al. Endoscopic Hemostasis in Hemorrhagic Gastric Ulcer-Effectiveness of the Hemocliping, Ethanol Injections and Heat Probe. Dig. Endosc. 1991; 3, 4: 498-504.
4. Bilgin A, Karaayvaz M, Doğru O, Kama NA, Üst gastrointestinal sistem kanamaları (38 vakanın incelenmesi) Gastroenteroloji 1992; 3: 704-707.
5. Şimşek İ, Zileli N, Koşay S, Çevremizdeki gastrointestinal sistem kanama nedenleri ve özellikleri. 1985 VI Türk Gastroenteroloji Kongre kitabı; 142.
6. Erden S, Çalangu S, Ünal MA ve ark. Akut gastrointestinal sistem kanamaları. 1985 VI Türk Gastroenteroloji Kongre Kitabı; 150-153.
7. Ünal S, Çolakoğlu S, Sandıkçı MÜ ve ark. Akut üst gastrointestinal sistem kanamalarında acil panendoskopi. 1985 VI Türk Gastroenteroloji Kongre Kitabı; 154.
8. Taşkın M, Pusane A, Yalçınkaya S, Uras C. Üst gastrointestinal sistem kanamalarında cerrahi ve medikal tedavinin neticeleri. 1985 VI Türk Gastroenteroloji Kongre Kitabı; 155.